

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Педагогічний Факультет

Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МЕТОДИКА НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ
З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність АЗ Початкова освіта

Галузь знань А Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій.
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика навчання та виховання дітей з особливими освітніми проблемами
Викладач (-і)	Копчук-Кашецька Марія Степанівна
Контактний телефон викладача	0978452471
E-mail викладача	mariia.kopchuk-kashetska@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	6 кредити ЄКТС, 180 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очні консультації: середа 3 пара а також онлайн на платформі ZOOM Запитання можна надсилати на електронну пошту, що вказана у силабусі.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Предметом навчальної дисципліни «<i>Методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами</i>» вивчається здобувачами вищої освіти спеціальності «Початкова освіта» на четвертому курсі у восьмому семестрі. Інклюзивна освіта означає рівний доступ до навчання усіх дітей з урахуванням різних освітніх потреб та індивідуальних можливостей і спільне навчання, включаючи організацію спільних навчальних занять, виховних заходів і дозвілля. При цьому інклюзивне навчання не ототожнюється з навчанням у класах компенсованого навчання і спеціальних (корекційних) класах, які функціонують у школах загального типу. Завдяки інклюзії знижується ізоляція та відчуження дитини з обмеженими можливостями здоров'я від учнівського колективу масової загальноосвітньої школи, тобто інклюзивна освіта здійснюється не в спеціальному навчальному закладі, а у масовій загальноосвітній школі. Однак, запровадження інклюзії в освітній простір створює проблеми підготовки висококваліфікованих професійно компетентних майбутніх учителів до соціально-педагогічної діяльності в інклюзивній школі. Тому, актуальним завданням професійної освіти є оновлення змісту підготовки вчителів початкових класів до майбутньої педагогічної діяльності в умовах спільного навчання дітей з особливими освітніми потребами і дітей з нормативним розвитком. Нові завдання перед вищою школою вимагають розробки його навчально-методичного забезпечення.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Метою вивчення навчальної дисципліни «Методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами» полягає у формуванні системи знань, умінь, навичок з корекційної діяльності вчителя, що забезпечують реалізацію функцій покладених на конкретного педагога у цілому, здійснення майбутніми фахівцями-дефектологами навчально-виховного процесу на високому якісному рівні, можливість самореалізації й самовдосконалення. Цілі курсу: у результаті вивчення курсу майбутні фахівці ознайомляться із категорійно-понятійним апаратом навчальної дисципліни «Методика навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами»; дізнаються про становлення та розвиток методики навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами як науки; напрями сучасних педагогічних досліджень; актуальні проблеми навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні; місце інклюзивної освіти в системі педагогічних наук; сучасними тенденціями розвитку педагогічної науки в	

Україні та за кордоном; напрямками діяльності школи з інклюзивним навчанням у системі початкової освіти; роботу асистента вчителя з дітьми молодшого шкільного віку у школі з інклюзивним навчанням; методикою роботи школи з інклюзивним навчанням; організацією навчально-виховного середовища для дітей з особливими освітніми потребами; використання інноваційної технології та матеріали у навчально-виховному процесі. Цей курс спрямований на розуміння та впровадження ефективних методик, стратегій та підходів до навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-4. Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.

ЗК-5. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-9. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Фахові компетентності:

СК-2. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, використовувати відкриті ресурси, інформаційно-комунікаційні та цифрові технології, оперувати ними в професійній діяльності.

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію здобувачів початкової освіти до навчання та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій.

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-14. Здатність здійснювати професійну діяльність в умовах регіонального освітнього середовища.

ПР-03. Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.

ПР-09. Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

ПР -17. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції і проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти, та вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Восьмий	013 Початкова освіта	четвертий	нормативна
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	сам. роб.
			практичні заняття
Тема 1. Актуальні проблеми навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами		2	2
Тема 2. Правове забезпечення інклюзивної освіти в Україні		2	2
Тема 3. Місце інклюзивної освіти в системі педагогічних наук			2
Тема 4. Індивідуальні навчальні плани та програми для дітей з особливими освітніми потребами		2	4
Тема 5. Особливості розвитку емоційної сфери молодших школярів з різними вадами		2	4
Тема 6. Організація навчально-виховного середовища для дітей з особливими освітніми потребами		2	4
ЗАГ.		12	18
			60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Підсумковий контроль – залік. Максимальна оцінка – 100 балів. Підсумковий контроль (залік) – максимум 50 балів. Загальна система оцінювання включає в себе оцінки за практичні заняття (30 балів), за контрольну роботу (10) та самостійну роботу (10 балів).
Вимоги до письмових робіт	Контрольна робота – 10 балів. Самостійна домашня робота – 10 балів. Електронний варіант.
Семінарські заняття	Максимальна оцінка – 10 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань
Підсумковий контроль	Форма контролю – екзамен.
7. Політика навчальної дисципліни	
<i>1. Виконання завдань, пропуски та відпрацювання.</i> Інформація щодо результатів тестування, виконання індивідуальних / групових робіт, презентації результатів самостійної роботи, загальна оцінка змістового модуля в цілому надається кожному магістранту індивідуально. Неприпустимими є плагіат та списування. Інформація щодо оцінки виконання індивідуального завдання надається здобувачеві після представлення (у т.ч. публічного) результатів виконання роботи. Результати виконання індивідуального творчого завдання надаються згідно розкладу практичних занять. Письмові роботи виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів у Прикарпатському національному університеті ім. Василя Стефаника» (схваленого Вченою радою від 05 листопада 2019 р., протокол № 9 та введеного в дію наказом ректора від 26 листопада 2019 р. № 799 (редакція 1); зі змінами, схваленими Вченою радою від 30 березня 2021 р., протокол № 3 та введеними в дію наказом	

ректора від 06 квітня 2021 р. № 212 (редакція 2), введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019). Ознайомитися з положенням можна за посиланням: <http://surl.li/ykqd>

2. Академічна доброчесність: Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

3. Відвідування занять. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» введеного в дію наказом ректора № 447 від 24 липня 2015 р.; із внесеними змінами наказом ректора № 309 від 19 травня 2023 р.). <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf> та «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/otzinnuvannja-uspishnosti.pdf>.

4. Неформальна освіта. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019р. № 819 (редакція 1), зі змінами, внесеними згідно з наказом ректора від 24 листопада 2022 р. № 672 (редакція 3) - <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Авдєєва С. О. Аналіз психолого–організаційних чинників виникнення бар'єрів у впровадженні інклюзивної освіти в навчальних закладах. Наук. вісн. Херсон. держ. ун–ту. Серія: Психол. науки. 2014. Вип. 1 (2). С. 106–111. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_1\(2\)_20](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2014_1(2)_20)
2. Авдєєва С. О. До педагогічного супроводу дітей із особливими освітніми потребами. С. О. Авдєєва Основні орієнтири розвитку системи освіти Запорізької області у 2013–2014. Через інклюзивну освіту до толерантного суспільства: освітньо-комунікаційний аспект. Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: Соц. комунікації. 2013. Вип. 5. С. 47–51. – Режим доступу: scjirbis_64.htm
3. Авдєєва С. О. Теоретичний аналіз проблеми управління закладами інклюзивної освіти Електронний ресурс : С. О. Авдєєва Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. Ін–т психології ім. Г. С. Костюка НАПН України : ЗНУ. Запоріжжя, 2013. № 2. С. 60–65. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN.pspz_2013_2_13

4. Акішина С. В. Інклюзивні класи. Умови, можливості, перспективи. С. В. Акішина. *Поч. навчання та виховання*. 2013. № 27. С. 22–23.
<https://www.calameo.com/books/002820791cf5a2ffaa405>
5. Амірбеков Г. Д. Через інклюзивну освіту до толерантного суспільства: освітньо-комунікаційний аспект. Вісн. Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія: *Соц. комунікації*. 2013. Вип. 5. С. 47–51. – Режим доступу: <http://cgiirbis.64.htm>
6. Андрійчук Н. М. Інклюзивна освіта в сучасній гуманітарній науці: понятійно-категоріальний апарат Електронний ресурс: Н. М. Андрійчук. *Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Серія 16, *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2016. Вип. 26. С. 3–7. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_016_2016_26_3
7. Андрійчук Н. М. Моделі спеціальної та інклюзивної освіти в сучасних дослідженнях американських і британських учених Електронний ресурс: Н. М. Андрійчук. *Наук. зап. Терноп. нац. пед. ун-ту ім. Володимира Гнатюка*. Серія: *Педагогіка*. 2016. № 3. С. 155–161. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPU_ped_2016_3_26
8. Андрійчук Н. М. Проблема інклюзивної освіти в сучасних вітчизняних та зарубіжних дослідженнях Електронний ресурс: Н. М. Андрійчук. *Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. Івана Франка. Пед. науки*. 2015. Вип. 3. С. 35–40. – Режим доступу: [http://cgiirbis.64\(1\).htm](http://cgiirbis.64(1).htm)
9. Антошак О. Інклюзивна освіта: шляхи від теорії до практики О. Антошак *Директор шк.* 2016. № 9/10. С. 72–78.
<https://zounb.zp.ua/sites/default/files/pdf/2017/pdzop.pdf>
10. Арендарук А. О. До проблеми впровадження інклюзивного навчання в освітній системі України Електронний ресурс: А. О. Арендарук. *Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова*. Серія 19, *Корекц. Педагогіка та спец. психологія*. 2013. Вип. 21. С. 229–234. – Режим доступу: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle.123456789/7785>
11. Енциклопедія освіти / За ред. В.Кременя. К.: Юніком Інтер, 2008. 1040 с. Bazova-literatura-2020-.pdf
12. Павлютенков Є.. Дослідницька діяльність як продуктивна освітня послуга методичного менеджменту : навч. посіб. : зб. Х. : Основа, 2008. 160 с. [Програма-навч.-Організація-і-управл.-в-поч.-школі-2016\(1\).doc](http://Програма-навч.-Організація-і-управл.-в-поч.-школі-2016(1).doc)
13. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів) : Конвенція ООН від 13 груд. 2006 р. : ратифіковано Законом України від 16 груд. 2009 р. № 1767–VI, дата набрання чинності для України: 6 берез. 2010 р. Офіц. вісн. України. 2010. № 17. – Ст. 799. МЕТОДИКА-НАВЧАННЯ-І-ВИХОВАННЯ-ДІТЕЙ-З-ОСОБЛИВИМИ-ОСВІТНІМИ-ПОТРЕБАМИ.pdf
14. Копчук-Кашецька М.С. Методика навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2020. 168 с. https://drive.google.com/file/d/1NfkKY_y0n5DhZ-0mvo90GSwr6Pu4ZOiI/view
15. Копчук-Кашецька М.С. Методика навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами: методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2020. 60 с.

https://drive.google.com/file/d/1WA5xDkSUzQwu4S_VF045RTa931C6cFd2/view?usp=share_link

16. Колупаєва А. А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання. Видання доповнене та перероблене: наук.-метод. посіб. . А. А. Колупаєва, Л. О. Савчук. К. : Видавнича група «АТОПОЛ», 2011. 274 с. <https://content.e-schools.info/shtun-shkola/library/Dti-z-osoblivimi-osvtnmi-potrebam-ta-organizatsiya-yih-navchannya.pdf>
17. Освіта України в умовах воєнного стану. Інноваційна та проєктна діяльність: Науково-методичний збірник/ за загальною ред. С. М. Шкарлета. Київ-Чернівці «Букрек». 2022. 140 с. Nauk-metod.zbirnyk-Osv.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu-Innovatsiyna.ta.proyektna.diyalnist.pdf
18. Онишків З.М. Основи школознавства: навчальний посібник для студентів педагогічних вузів. 3-є видання, доповнене і перероблене. Тернопіль: Навчальна книга- Богдан, 2003. 176 с. b1cb378997e92015c04a73b232a97580.pdf
19. Павлютенков Є. М. Моделювання в системі освіти (у схемах і таблицях). Харків : Основа, 2008. 128 с.OK9 MEN.pdf
20. Педагогіка: Навчальний посібник / В.М. Галузяк, М.І.Сметанський, В.І.Шахов. 3-є вид., випр. і доп. Вінниця: ДП, 2006. 400 с. Pedagogika-tekst.pdf
21. Підласий І. Продуктивний педагог. Настільна книга вчителя. Х.: Основа, 2010. 360 с. 438-441.pdf
22. Павленко В.В. (2015). Креативність учителя як чинник розвитку педагогічної творчості. Формування дидактичної компетентності педагогів дошкільної та початкової освіти: збірник науково-методичних праць. Житомир. Житомирський державний університет ім. І. Франка. 145–150. <https://core.ac.uk/download/pdf/42974396.pdf> c. 72].
23. Підласий, І.П. (2010). Педагогіка початкової школи. Київ. <http://ibib.ltd.ua/zakonomernosti-pedagogicheskogo.541.htm>
24. Савченко О.Я. (2018). Початкова освіта в контексті ідей Нової української школи Всеукраїнський науково-практичний журнал «Директор школи, ліцею, гімназії». Том 19, № 3. <https://lib.iitta.gov.ua/714505>
25. Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг : Закон України від 23 трав. 2017 р. № 2053 Голос України. 2017. 7 лип. (№ 123). С. 3. https://ukrainepravo.com/law-making/bill_passed_by_legislature/iansr-tsnualry-tus-vryefyerrya-ipkr-es-iansrts-tsnualry-tus-sfvkkhts-ses-sfsboyvsfkhyem-esfkhtsts-s/
26. Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання : Закон України від 5 черв. 2014 р. № 1324 Відомості Верхов. Ради. 2014. № 30. Ст. 1011. ; Офіц. вісн. України. 2014. № 52. Ст. 1386 [.МЕТОДИКА-НАВЧАННЯ-І-ВИХОВАННЯ-ДІТЕЙ-З-ОСОБЛИВИМИ-ОСВІТНІМИ-ПОТРЕБАМИ \(1\) – копія.pdf](http://.МЕТОДИКА-НАВЧАННЯ-І-ВИХОВАННЯ-ДІТЕЙ-З-ОСОБЛИВИМИ-ОСВІТНІМИ-ПОТРЕБАМИ (1) – копія.pdf)
27. П. Сікорський. Український педагогічний журнал. Педагогічні закономірності та їх роль у новій початковій школі <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-84-94>
28. Управління навчальним закладом : навчально-методичний посібник: у 2-х ч.1. Абетака менеджера освіти / В. В. Григораш, О. М. Касьянова, О. І. Мармаза та ін. Х. : Веста, Ранок, 2004. 160 с. 6376 01.pdf

29. Управління навчальним закладом : навчально-методичний посібник: у 2-х ч.1. Ключ до професійного успіху / В. В. Григоращ, О. М. Касьянова, О. І. Мармаза та ін. Х. : Веста, Ранок, 2004. 152 с. [78039682.pdf](#)
30. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посібник. Вид. 2-ге, перероб., доп. К.: Академвидав, 2007. 560 с.[21.pdf](#)
- Основні нормативно-правові документи:*
31. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>
32. Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника URL: <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf>

Допоміжна:

33. Василенко Н. В. Сучасні підходи концепції інклюзивної освіти в Україні: нормативно-правове забезпечення Електронний ресурс: Н. В. Василенко. Наук. зап. ТНПУ ім. Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. 2014. Вип. 4. С. 3–9. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=NZTNPU_ped_2014_4_3
34. Граб С. О. Інклюзивна освіта у міжнародному праві Електронний ресурс: С. О. Граб. Альманах міжнар. права. 2014. Вип. 5. С. 11–17. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN.amp_2014_5_4
35. Дегтяренко Т. М. Державна підтримка дітей з психофізичними порушеннями та з інвалідністю в Україні Т. М. Дегтяренко. Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегія управління: монографія. Т. М. Дегтяренко. Суми: Унів. кн., 2016. С. 33–58. <https://zounb.zp.ua/resourse/pokazhchyky/diti-z-osoblivimi-osvitnimi-potrebami/diti-z-osoblivimi-potrebami-v-osvitnomu-prostori-ukraini>
36. Єжова Т. Є. Нормативно-правова основа охорони здоров'я дітей з порушеннями психофізичного розвитку в навчальних закладах Електронний ресурс. Т. Є. Єжова. Наук. часоп. НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 19, Корекц. педагогіка та спец. психологія. 2014. Вип. 26. С. 99–105. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN.Nchnpu_019_2014_26_22
37. Державний стандарт початкової освіти: затв. Постановою Кабінету Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 21.02.2018).
38. Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-п> (дата звернення: 28.10.2019).
39. Дзвінчук Д.І. Державне управління освітою в Україні: тенденції і законодавство: навч. посіб. Київ: Нічлава, 2003. 240 с. [Nauk-ped-stud_2019-3-9-33.pdf](#)
40. Закон України «Про нову українську школу» [nova-ukrainska-shkola \(1\).htm](#)
41. Закон України «Про освіту». Освіта. 1996. 25 квітня. [1060-12.htm](#)
42. Керівник і керівництво: інноваційні підходи.[упоряд. Людмила Галіцина]. – Київ: Шкільний світ, 2011. 112 с. [aktualni_pitannya_innovaciynogo_rozvitku_osviti.pdf](#)

43. Керування освітою і шкільне врядування: [США] Т.Серджиованні, М.Берлінгейм та ін. – Л: Літопис, 2002. – 440 с.[Osvitniy_menedzhment_2019.pdf](#)
44. Лізинський В.М. Ідеї до проектів і практика керування школою. Харків: Ранок, 2007. 160 с. [Програма-навч.-Організація-і-управл.-в-поч.-школі-2016.doc](#)
45. Національна доктрина розвитку освіти України. URL: [file:///C:/Users/Юрий/Downloads/natsionalna%20doktryna.pdf](#).
46. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. URL: [http://ukraine.uapravo.net/data/base28/ukr28703.htm](#). (дата звернення: 22.10.2019).
47. Пікельна В.С. Управління школою. Удод. Харків: Видавнича група «Основа», 2004. – 220 с. [MPoch_OrgOsvPr.pdf](#)
48. Поцко О. В. Нормативно-правові аспекти інклюзивної освіти Електронний ресурс: О. В. Поцко Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соц. робота. 2014. Вип. 34. С. 160–163. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2014_34_48](#)
49. Федан Я. І. Реалізація права на освіту інвалідів в умовах інклюзивної школи. Я. І. Федан Інвестиції: практика та досвід. 2012. № 1. С. 108–109. [\МЕТОДИКА-НАВЧАННЯ-І-ВИХОВАННЯ-ДІТЕЙ-З-ОСОБЛИВИМИ-ОСВІТНИМИ-ПОТРЕБАМИ 333.pdf](#)
50. Шинкаренко В. Забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами шляхом впровадження інклюзивної освіти. В. Шинкаренко. Упр. освітою. 2014. № 13. С. 12–16.

Інформаційні ресурси:

51. Вчитель у мережі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://sites.google.com/site/ulejconf](#)
52. Єдине освітнє інформаційне вікно України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.osvita.com](#)
53. Інформаційний портал «Знання» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://znannya.info](#)
54. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: [http://www.nbuv.gov.ua/portal](#)
55. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: [http://www.nbuv.gov.ua](#)
56. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL [http://lib.pnu.edu.ua/](#)
57. Освіта України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://osvita-ukrainy.com.ua](#)
58. Організація методичної роботи в початковій школі [електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://do.gendocs.ru/docs/index-24210.html](#) – Назва з екрану.
59. Освіта UA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://osvita.ua](#)
60. Освіта і Наука [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://firstedu.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=93&Itemid=34](#)
61. Педагогічна бібліотека [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.pedlib.clx.ru](#)
62. Портал сучасних педагогічних ресурсів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.intellect-invest.org.ua](#)
63. Школознавство (лекції) [Електронний ресурс]. – [studentam.net.ua]. – Режим доступу: [http://studentam.net.ua/content/category/23/215/85/](#)

Викладач
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри початкової освіти
та освітніх інновацій

Марія КОПЧУК-КАШЕЦЬКА